

УДК 81'37: + 81'367.5

**Структурно-семантичний аналіз речень з емоційними
предикатами (на матеріалі сучасної англомовної політичної преси)**

Магас Н. М.

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна*

У статті на матеріалі сучасної англомовної політичної преси розглядається семантико-синтаксична структура речень з емоційними предикатами. Логічний і функціональний аналіз особливостей організації цих конструкцій базується на їх предикативній природі. Структурно-семантичні типи речень визначаються з урахуванням валентно-інтенційних особливостей емоційних предикатів.

Ключові слова: *предикат, валентність, структурно-семантична схема.*

Питання про провідну роль синтаксису висловлювання порушувалося у багатьох лінгвістичних дослідженнях: можна послатися, зокрема, на ідею, запропоновану Ю.С. Мартем'яновим: «Семантика повинна мати свій синтаксис, який породжується до і незалежно від синтаксису частин мови» [6, с. 32]. Відповідно до такого підходу Ю.С. Степанов пропонує розмежовувати поняття «синтаксис» у традиційних лінгвістичних дослідженнях та працях з комунікативного синтаксису, звертаючи увагу на те, що в новому аспекті «синтаксису висловлювання» або, точніше, «синтаксису акту висловлювання» належить центральна роль [7, с. 31]. Врахування відповідної ролі синтаксису відображене у семантико-синтаксичній моделі Ю.Д. Апресяна. Вона полягає в описі семантики дієслова на основі його синтаксичних властивостей, які розглядаються як характерні для дієслова типи керування і трансформації, що допускаються дієслівними фразами [2, с. 4]. Таким чином, мова йде про вияв відповідності між семантичним та синтаксичним рівнями речення з метою проектування за певними правилами структури синтаксичного рівня на семантичний. Тобто визначення можливості використання безпосередньо спостережуваних ознак синтаксичного рівня як джерела інформації про побудову семантичного рівня, який недоступний за пересічного спостереження, є незаперечним свідченням *актуальності дослідження*.

Одне з основних завдань функціонально-трансформаційного аналізу є з'ясування відмінностей, за яким ці логіко-семантичні структури – це інваріанти, а відповідні їх семантико-синтаксичні структури – їх варіанти. Центральною фігурою у семантичному та синтаксичному моделюванні речення є предикат, від якого залежить кількісний та якісний характер семантичних відношень між членами речення [5, с. 156]. Саме тому *метою* статті є опис речень з емоційними предикатами у сучасній англомовній пресі та їх репрезентація за допомогою основних синтаксичних моделей. Для досягнення мети дослідження спробуємо розв'язати такі *завдання*: простежити типи емоційних предикатів політичного дискурсу; визначити особливості їх сполучуваності з основними компонентами речень;

відобразити мінімальні структурно-семантичні схеми з предикатами емоційної конотації.

Визначаючи типи предикатів у емоційно забарвлених реченнях, які зустрічаються у політичному дискурсі сучасної англomовної преси, звернемося до аналізу ситуацій, що репрезентують:

1. **Буття:** *I have been fortunate to meet Stevo Pandarovski several times, in his official capacities, and "for coffee" (Global Politician. 09/05/2011);*

2. **Дію:** *Ms May stoked fears among anti-war demonstrators earlier this week when she told reporters that the government "needed to look at extremism, not just violent extremism" (The Morning Star. 07/06/2011);*

3. **Стан:** *He also feels hurt that the former Labour leader Neil Kinnock has criticized him, accusing him of becoming a caricature of himself: "Neil's comment is based on never having opened the book" (The Guardian. 15/07/2011);*

4. **Відношення, ставлення:** *"I am also grateful that the President at last spoke out about the campaign of murder and repression by Bashar al Assad in Syria..." (The Weekly Standard. 20/05/2011);*

5. **Ознаку, характеристизацію:** *In the poll, Republican primary voters were asked if they were satisfied with the current field (CBS News. 04/10/2011).*

Висловлювання, що відображають вищенаведені ситуації, формуються відповідно предикатами дії, стану, відношення, характеристизації і буття. Більшість емоційних предикатів можуть бути і предикатами стану, і відношення.

Речення емоційного стану можна розглядати з позицій семантико-синтаксичної ознаки вираження / невираження стану [4, с. 193]. Так предикати емоційної семантики, що явно проявляються, називають дії і можуть репрезентуватися дієсловами трьох груп: говоріння (*to praise, to compliment, to rebel*), поведінки (*to grovel to, to give oneself airs*) та фізичного прояву (*to lough, to grin*).

Семантико-синтаксичну структуру речення слідом за Й.Ф. Андершем [1, с. 15-16] розглядаємо у вузькому сенсі, враховуючи тільки синтаксично релевантні семантико-синтаксичні відношення, що зумовлені валентно-інтенційними властивостями предиката, його здатністю вимагати лише певні формально-синтаксичні і семантико-синтаксичні компоненти, необхідні для розкриття його релятивної семантики.

Структурно-семантичний підхід вимагає застосування методу моделювання, спрямованого на встановлення певної множини моделей як зразків, що лежать в основі конкретних речень. Цей підхід реалізовано у працях українських та зарубіжних дослідників (Й.Ф. Андерш, В. Барнетова, І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, Н.В. Гуйванюк, Фр. Данеш, В.І. Кононенко, В. Матезіус, В.М. Русанівський, М.Д. Степанова). З таких позицій аналізуємо у статті речення з емоційними предикатами, враховуючи, що центральне місце у цьому плані посідає визначення основних валентних й интенційних типів мінімальних реченневих структур.

Предикат є центральним компонентом валентної моделі, здатним імплікувати функціонально-синтаксичні позиції суб'єкта і детермінантів. Валентні додатки і дуплексиви мають сильнокеровані форми, що зумовлюється необхідністю доповнити релятивну семантику дієслова-предиката певною словоформою. Включення суб'єкта до валентної моделі речення зумовлюється семантичною природою предиката. Обставина є також необхідним смисловим доповненням дієслівного предиката, який у ряді випадків, на відміну від означення, може бути вирішальним чинником при наданні реченню структурно-інформативної завершеності [1, с. 7, 20].

У сучасній українській літературній мові розрізняють залежне та незалежне ужи-

вання інфінітива. Незалежний інфінітив, на протигагу залежному, формально не підпорядковується іншому членові речення і має найбільше смислове навантаження [8, с. 7].

А.П. Загнітко визначає залежні інфінітиви, які корелюють з правобічним валентнозумовленим об'єктом, що заповнює синтаксичну позицію прямого додатка, як об'єктні. Саме такі інфінітиви поступово набували поширення в мові й охоплювали другорядну (тобто опосередковану певними виявами первинної дії або стану) дію, хоча подібні вияви нерідко охоплюють конструкції перехідного типу, в яких статус інфінітива наближається до суб'єктного, що здебільшого зумовлюється відносною синсемантичністю препозитивного дієслівного компонента [3, с. 2-3]. І хоча інфінітив, виконуючи периферійну об'єктно- й обставинно-детермінатну функції, «розмиває» свою категорійну семантику [3, с. 9], однак виступає необхідним компонентом для увиразнення інформативно-змістовного смислу речення. Така властивість залежного інфінітива є визначальною та дає підстави зараховувати його до мінімальної реченнєвої структури (валентної моделі речення).

Отже, враховуючи визначальну роль предиката з його валентно-інтенційними особливостями реалізації у семантико-синтаксичній структурі простого речення, окреслимо склад мінімальної інформативно-змістовної реченнєвої структури як такий, компонентами якої є: предикатна та суб'єктна, об'єктна синтаксеми (просте елементарне речення), дуплексив, обставинний детермінант або залежний інфінітив, що виконує функцію об'єкта при дієслові з об'єктною валентністю (просте неелементарне речення).

Речення з емоційними предикатами передають ситуацію, яка характеризує суб'єкт, його стан, викликає емоції в учасників комунікативної ситуації. До предикатів цієї групи належать *like, dislike, love, hate, appreciate, grieve, amuse, respect, encourage, approve, worn* та багато інших. Валентно-інтенційні особливості такі предикати у висловлюваннях, що належать до емоційного політичного дискурсу, реалізують як:

- одновалентні: *I know you agree, Congresswoman. So help the gentleman. Address his concerns that the Tea Party somehow – the influence of the Tea Party somehow pushes him out?* (*The Washington Post*. 13/06/2011);

двовалентні: *But a poll released just days ahead of the election showed that voters in the district are displeased with the current direction of the country* (*CBS News*. 14/09/2011);

тривалентні: *Republican presidential candidates Herman Cain and Newt Gingrich spoke out Sunday against a Dallas pastor and Rick Perry supporter who recently disparaged Mormonism as "a cult" – noting that "We're not running for theologian-in-chief."* (*CBS News*. 09/10/2011).

Структурно-семантичний потенціал речень з предикатами емоційного стану репрезентується схемами:

1. S + VfPraeddic: *As far as the regional peoples are concerned, they should realistically ask the EU only for lessons on building sustainable democratic societies* (*Global Politician*. 09/05/2011);

2. S + VfPraeddic + Obj: *I like those days when Ronald Reagan – you talked about – when Ronald Reagan would ensure that the light of this country would shine brightly for liberty, democracy, human rights, and free markets. We're not shining like we used to shine. We need to shine again* (*The Washington Post*. 12/09/2011);

3. S + VfPraeddic + Vinf: *There is not a groundswell for the most prominent Republican still openly considering a run, 2008 vice presidential nominee Sarah Palin, to jump in: Three in four Republican primary voters said they would not like to see her enter the*

race (CBS News. 04/10/2011);

4. S + VfPraeddic + Vger: *Spain's national electoral commission has declared tomorrow's protest rallies illegal but the prime minister avoided saying today whether he will order police to break them up (The Morning Star. 20/05/2011);*

5. S + VfPraeddic + Obj + Adv: *Moderator: Speaker Gingrich, would you raise the retirement age for Social Security recipients? Newt Gingrich: No, not necessarily, but let me start with – I'm not particularly worried about Governor Perry and Governor Romney frightening the American people when President Obama scares them every single day. (APPLAUSE) (The Washington Post. 12/09/2011);*

6. S + VfPraeddic + Obj + Dupl: *Ring, however, said he wouldn't characterize himself as a "values" voter; he was at the conference to see the candidates (CBS News. 08/10/2011);*

7. S + VfPraeddic + that clause P: *The ambassador said that as the two government's positions remained unchanged, he doubted the issue would be raised (The Guardian. 12/09/2011).*

Висновки. Таким чином, емоційність у політичному дискурсі виражається монопредикативними та поліпредикативними структурами, в яких предикати як центротворчі елементи речення виступають одно-, дво- та тривалентними, що дає можливість розгляду простих елементарних та ускладнених речень, а також складних речень емоційної семантики з позицій функціонального синтаксису.

Список літератури

1. Андерш Й. Ф. Типологія простих дієслівних речень у чеській мові в зіставленні з українською : [монографія] / АН УРСР; Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні / Йосип Фрідріхович Андерш. – К.: Наукова думка, 1987. – 192 с.
2. Апресян Ю. Д. Экспериментальное исследование семантики русского глагола / Ю. Д. Апресян. – М.: Наука, 1967. – 251 с.
3. Загнітко А. Український інфінітив у структурі простого речення : типологія функцій і семантика / Анатолій Загнітко // Вісник Львівського університету. – Вип. 34, Ч.І. – С. 3-10. – (Серія філологія, 2007).
4. Золотова Г. А. Коммуникативная грамматика русского языка / Г. А. Золотова, Н. К. Онипенко, М. Ю. Сидорова. – М.: МГУ, 1998. – С. 193.
5. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса / Г. А. Золотова. – М.: Наука, 1982. – 368 с.
6. Мартемьянов Ю. С. Глубинные структуры в описании языковой семантики // Тезисы научной конференции “Глубинные и поверхностные структуры в языке”. 20-21 дек. 1972 г. [Изд. МГПИИЯ им. М. Тореза, Инст. языкознания АН СССР]. – М.: Наука, 1972. – С. 32.
7. Степанов Ю. С. Методы и принципы современной лингвистики / изд. 6-е / Ю. С. Степанов. – М.: Изд-во ЛКИ, 2007. – 310 с.
8. Швець І. Р. Незалежний інфінітив та його синтаксичні функції в сучасній українській літературній мові / І. Р. Швець // Праці Одеського ун-ту. – Одеса, 1961. – С. 15.

Magas N. M. Структурно-семантический анализ предложений с эмоциональными предикатами (на материале современной англоязычной политической прессы) // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» – 2012. – Т.25 (64). – № 1. Часть 1. С. 111-115.

В статье на материале современной англоязычной политической прессы рассматривается семантико-синтаксическая структура предложений с эмоциональными предикатами. Логический и функциональный анализ особенностей организации этих конструкций основан на их предикативной природе. Структурно-семантические типы предложений определяются с учетом валентно-интенционных особенностей эмоциональных предикатов.

Ключевые слова: *предикат, валентность, структурно-семантическая схема.*

Magas N. M. Structural and semantic analysis of sentences with emotional predicates (on the basis of modern English political press) // Uchenye zapiski Tavricheskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.I. Vernadskogo. Series «Filology. Social communications». – 2012. – V.25 (64). – № 1. Part 1. – P.111-115.

The article deals with semantic-syntactic structure of sentences with emotional predicates on the basis of modern English political press. Both logical and functional analysis of the correlation specificity in these constructions are based on their predicative nature. Semantic and structural types of sentences are determined taking into account valence and intention features of emotional predicates.

Key words: *predicate, valency, structural and semantic pattern.*

Поступила до редакції 22.03.2012 р.